

Asia: VN/34178/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tuloverolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta luonnollisten henkilöiden omaisuuden arvonnousutulon johdosta määrättävän veron käyttöönottamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtiot voivat periaatteessa määrittää verotusvaltansa kuinka laajaksi tahansa. Esimerkiksi Yhdysvalloissa velvollisuus maksaa tuloveroa koskee kaikkia Yhdysvaltain kansalaisia heidän asuinpaikastaan tai tulon alkuperämaasta riippumatta. On kuitenkin olemassa monia syitä, miksi useimmat valtiot ovat määritelleet verotusvaltansa huomattavasti tätä suppeammin. Usein nämä syyt ovat puhtaasti käytännöllisiä. Verotuksen toteuttaminen olisi yksinkertaisesti liian vaikeaa, kallista ja epävarmaa.

Useimmissa maissa, myös Suomessa, tuloverovelvollisuus perustuu siihen, että 1) tulonsaaja asuu kyseisessä valtiossa (asuinvaltioperiaate) tai 2) tulo on peräisin kyseisestä valtiosta (lähdevaltioperiaate). Kummassakaan tilanteessa verotuksen käytännön toteuttaminen ja verovalvonta eivät yleensä vaadi erityisiä ponnisteluja. Kun verotusvaltaa ryhdytään laajentamaan näiden vakiintuneiden lähtökohtien ulkopuolelle, aiheutuu siitä monenlaisia käytännön haasteita. Sääntely pitää yhteensovittaa sekä kansallisen verojärjestelmän perusrakenteiden kanssa että yhden tai useamman muun valtion verojärjestelmän kanssa. Siten sääntelystä tulee yleensä erittäin monimutkaista ja hallinnollisesti raskasta. Tästä puolestaan seuraa korkeita kustannuksia verovelvollisille ja veronsaajalle, oikeudellista epävarmuutta sekä usein myös niin sanottuja kilpailukykyhaittoja ja operatiivisia haittoja, jolloin uudistuksen fiskaalinen nettovaikutus onkin helposti negatiivinen. Siten verotusvallan laajennukset verojärjestelmän vakiintuneiden rakenteiden ulkopuolelle on aina syytä harkita tarkkaan ja valmistella huolellisesti.

Yleensä sellainen sääntely, jolla Suomen verotusvaltaa on laajennettu asumis- ja lähdevaltioperiaatteiden ulkopuolelle, tai vähintäänkin näitä venyttäen, perustuu verotussyistä tehtävien keinotekoisien järjestelyjen ehkäisemiseen. Klassinen esimerkki tästä on ulkomaisia

väliyhteisöjä koskeva sääntely. Verotusvallan laajentamiseen ei kuitenkaan olla yleensä ryhdytty ainakaan ensisijaisesti fiskaalisin perustein. Keskeisenä syynä pidättyvyyteen lienee se, että laskelmat nettoverotuloista eivät ole tukeneet tällaisia laajennuksia.

Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään Suomen verotusvallan laajentamista koskemaan sellaisia henkilöitä, jotka eivät asu Suomessa ja joiden verotuksen kohteena oleva tulo (arvonnousutulo) ei ole Suomesta saatua tuloa ainakaan käsitteen klassisessa merkityksessä. Yhtenä perusteluna verotusvallan laajennukselle esitetään verotussyistä tehtävien keinotekoisten järjestelyjen, eli väliaikaisten ulkomaille muuttojen, estämistä. Kuten edellä todettiin, tavoitteenasettelu on tyypillinen tällaiselle sääntelylle. Keinotekoisten järjestelyjen estäminen on tavoitteena ymmärrettävä ja voi olla kannatettava silloinkin, kun sääntely ei suoraan lisää nettoverotuloja vaan voi jopa vähentää niitä. Näin on siksi, että kansalaisten luottamus verojärjestelmään ja järjestelmän toimivuus ylipäättään edellyttävät sitä, ettei veronmaksulta voida keinotekoilla järjestelyillä välttyä ainakaan kovin suurella mittakaavassa.

Hallituksen esitysluonnoksen tavoitteet eivät kuitenkaan jää keinotekoisten järjestelyjen ehkäisemiseen, vaan uudistuksella tavoitellaan myös verotuloja. Tämä todetaan esitysluonnoksessa suoraan. Se olisi kuitenkin pääteltävissä myös ehdotetun uudistuksen matalista euromääräisistä soveltamisrajoista (100 / 500 TEUR), sillä tuskin kukaan muuttaisi ulkomaille säästääkseen muutaman kymmenen tuhatta euroa luovutusvoittoveroissa. Valittu lähestymistapa johtaa siihen, että teknisesti monimutkainen ja hallinnollisesti raskas järjestelmä koskisi potentiaalisesti varsin laajaa verovelvollisten joukkoa. Mukaan lukien siis monia sellaisia, joiden ei mitenkään voida olettaa ryhtyvän keinotekoihin maastamuuttoihin. Järjestelmästä on myös merkittävää haittaa suomalaisten yritysten toiminnalle, koska esimerkiksi ulkomaista korkean osaamisen työvoimaa olisi jatkossa entistä vaikeampi saada pitkäaikaisesti Suomeen.

Jotta ehdotetulla sääntelyllä olisi mielekästä ryhtyä hankkimaan verotuloja, se edellyttäisi esitysluonnosta huomattavasti kattavammat laskelmat veron nettotuloista. Laskelmissa pitäisi huomioida kaikki suorat ja välilliset veronsaajalle ja verovelvollisille aiheutuvat kustannukset. Mikäli laskelmat eivät tämän jälkeen osoita olennaisia nettotuloja, tulisi se rajata koskemaan ainoastaan niitä tilanteita, joissa verotussyistä tehtäviä väliaikaisia ulkomaille muuttamisia todella voi tapahtua. Tämä rajaus olisi helpointa tehdä nostamalla arvonnousuveron euromääräisiä soveltamisrajoja moninkertaisiksi ehdotetuista 100/500 tuhannesta eurosta.

Martti Nieminen

KTT, OTM, yliopistonlehtori

Tampereen yliopisto

Martti Nieminen